

6. REFLEXIONS PROPOSITIVES I CONSIDERACIONS FINALS

Com a culminació de la proposta del PEC presentem unes darreres reflexions i consideracions finals, amb l'ànim de copsar allò fonamental i que ha d'enfortir Lleida com a ciutat educadora, a través d'aquest PEC:

1. El PEC, com a projecte ciutadà, és un instrument de governança, que té relació amb les noves formes de democràcia participativa.

Aquesta concepció del govern és la governança, el govern relacional o el govern en xarxa.

Aquesta manera d'afrontar els problemes col·lectius presenta dues grans avantatges respecte a la lògica tradicional²⁹:

- ✓ Ens fa més intel·ligents, més capaços d'entendre els problemes en la seva complexitat, més creatives en el moment de pensar solucions, i ens permet fer confluïr recursos de naturalesa diversa per a tractar els reptes que hem identificat.
- ✓ Ens permet reforçar la legitimitat de les decisions, reforçar la seva acceptació social, crear sentit de corresponsabilitat, confiança entre les parts implicades.

Cal promoure un canvi de mentalitat, una nova mirada, noves actituds de corresponsabilitat, però també de compromís. Nous organigrames que estableixin clarament la responsabilitat compartida a cada departament. Tampoc vol dir que les interdependències entre les diferents parts faci que aquestes perdin la seva autonomia (i la seva responsabilitat, com hem dit).

En aquest sentit, proposem que, tot i que la **Regidoria** amb responsabilitats més directes ha de ser la que tingui les competències d'Educació, ja que té més experiència i un paper preponderant (també de sensibilització, participació i formació), s'estudiï l'establiment d'una **estructura d'enfortiment del PEC** i del seu desenvolupament a través d'una coordinació *ad hoc* que depengui directament de l'**Alcaldia**, amb la possibilitat que alguna persona tècnica reforci, vetlli i coordini aquest desplegament del PEC, però sobre tot també amb un reconeixement de lideratge polític clar (donada la importància central que se li dona al Projecte Educatiu d'una Ciutat Educadora).

²⁹Vid Blanco, I. (2006). "Los proyectos educativos de ciudad. Una experiencia de gobernanza local", a *Aula de Innovación Educativa*, 152: 18-21.

2.- La ciutadania i les seves relacions de convivència estan potenciades per una sèrie de drets i deures que han de ser integrats individualment i col·lectiva. S'han d'assegurar els mecanismes de participació i de formació ciutadana, d'acompanyament.

És interessant recordar que les **normes han de ser poques** (les necessàries i que tinguin sentit), **clares** (que s'entenguin, claus per aconseguir objectius de convivència), **que es compleixin i es puguin fer complir** (si no, no tenen sentit mantenir-les com a normes) i que siguin **participades** (així tothom les pot integrar com a pròpies i beneficioses per si mateix i pel conjunt de la ciutadania)³⁰.

Cal fer pedagogia en relació amb l'ocupació de l'espai públic i en fer un ús cívic; no es tracta únicament de "coexistir", sinó de "convivre" en un mateix espai. Crear i assegurar espais "tranquils" (pacífics) i motivadors per socialitzar-se, amb actuacions urbanístiques i amb el compliment de les ordenances. Lleida ha de ser una ciutat pacífica, segura, "dialogant" (*dia logos*) que asseguri una bona convivència.

És important plantejar-se de manera explícita en el Pla Estratègic de Convivència i Civisme de Lleida, i també en les ordenances municipals, la idea concreta de la Ciutat Educadora de Lleida, com una ciutat amable que cerca i proposa la felicitat com a mitjà i com objectiu, de manera personal, individualitzada, i de manera col·lectiva. Però no una idea *naïf* de felicitat, *ni d'obligat compliment*, sinó com a tendència estructural de convivència.

S'ha de combinar, quan calgui, l'actuació de l'educació social i el treball social amb el de la guàrdia urbana (i, en tot cas, complementat amb el compliment de les ordenances municipals) per tal que hi hagi al mateix temps una **actuació reactiva** (de restabliment, de restauració, de recomposició, en la línia de la justícia restaurativa, reparadora o justícia compassiva), però també, i sobre tot, **proactiva** (d'incentivar a tenir cura de l'espai, quan aquest es veu que està cuidat, amb el component educador que comporta fer un bon ús de l'espai públic).

3.- És important establir vincles de **respecte mutu** i de **reconeixement de l'Altre**.

Cal que des de totes les regidories, les persones tècniques, professionals i polítiques tinguin el respecte i el reconeixement de l'Altre com a primera premissa en les seves interaccions.

³⁰ Vid Molina-Luque, F. (2021). *El nuevo contrato social entre generaciones. Elogio de la Profiguración*. Madrid, La Catarata.

L'altre com a igual, des de postulats empàtics, de comprensió. La base ha de ser el diàleg, però en la seva vessant completa que ens recorda la seva arrel etimològica "*dia logos*", construir coneixement a partir de la interacció social. S'ha de fer didàctica amb tot el que es pugui exigir al ciutadà com a deures, com a normes (i també com a drets). Les persones -totes- han de poder entendre què se'ls hi demana o què es prohibeix i perquè s'ha de fer. Comprendre que, en ocasions, hi ha mancances socialitzadores, econòmiques, d'hàbits, de desconeixement, d'interpretació de les normes i el seu compliment, per exemple. Això no vol dir que es justifiquin les accions que no són adequades, però sí que a més del possible control social negatiu (advertiment, multa, etc.) es pugui, sobre tot, facilitar un control social positiu, de millora de la convivència (socialitzar, ensenyar, explicar, mostrar, premiar les accions que es volen reforçar).

El respecte ha de ser màxim, total, i amb ell el reconeixement de l'altre i l'assegurament de l'equitat. Millorar l'eficàcia i la eficiència del procés administratiu³¹ és un dels reptes principals.

Una administració amable facilita, per exemple, que la persona ciutadana no hagi de repetir fulls, impresos, dades, etc. quan realment no cal. L'administració està al servei de la ciutadania i ha de ser proactiva, ajudant a la persona ciutadana quan s'hi adreça (defugir del que podria ser, fins i tot, violència institucional, segons com la persona se sent tractada "per l'administració" freda i distant; i no "penjar" etiquetes, no "sentir-se" aliè, no "sentir-se" marcat com a forà, de fora de la comunitat).

4.- El PEC també està alineat amb els **17 ODS de l'Agenda 2030**, recordant que tot i que el ODS 4 advoca per l'Educació de Qualitat i el ODS 3 per la Salut, el més gran desafiament és l'erradicació de la pobresa i si aquest objectiu no s'acompleix, no pot haver-hi desenvolupament sostenible i per tant no pot haver-hi una veritable ciutat educadora.

Els ODS 1 i 2, indiquen clarament la necessitat de posar fi a la pobresa (ODS 1) i posar fi a la fam, assolint la seguretat alimentària (ODS 2). L'ODS 3 es proposa garantir una vida sana i proporcionar el benestar per a tothom a totes les edats. I es remarca que aquest objectiu també és bàsic per a tota la resta d'objectius perquè per assolir la resta d'ODS és necessari que sigui garantit i es promogui la salut i el benestar. L'ODS 5 posa com a fita, assolir la igualtat entre els gèneres, com a dret humà. L'ODS 11 proposa assolir que les ciutats i els assentaments humans siguin inclusius, segurs, resilents i sostenibles. L'ODS 16 promou societats justes, pacífiques i inclusives. I, per últim, **l'ODS 4** és el més directament relacionat amb la ciutat educadora, és el nuclear d'aquest PEC, ja que té com a objectiu garantir una **educació inclusiva, equitativa i de qualitat**, així com promoure **oportunitats d'aprenentatge al llarg de tota la vida**, de tothom. L'educació i l'alfabetització proporciona a les persones eines necessàries per **sortir de la pobresa** i tenir un futur millor.

³¹Un altre exemple reeixit de l'Ajuntament és l'Oficina Municipal d'Escolarització (OME) i la seva guia d'acollida; i la capacitat de reunir tots els serveis implicats (EAP, Serveis socials, etc.).

En tot cas, s'ha d'educar en la sostenibilitat, en el marc del canvi climàtic, amb la implicació transversal de les diverses àrees (diàleg entre àrees, tot assegurant una major coordinació i interconnexió), sense que siguin compartiments estancs.

5.- La ciutat educadora, d'alguna manera, té un espai físic que és la ciutat, com a conjunt d'espais urbans que eduquen; però també és un espai mental, que crea un **entorn educatiu (de canvi de mentalitats)**. En aquest sentit, es poden establir tres àmbits fonamentals de suport i desenvolupament d'aquesta ciutat educadora:

a) El primer, **els centres educatius**: en els seus Consells Escolars compten amb representació de l'Ajuntament, el regidor/a de zona, assisteix a les reunions, recull les inquietuds de la comunitat educativa i les transmet a la regidoria competent, vetllant pel seu seguiment. L'assistència dels regidors i regidores a les reunions dels Consells Escolars dels centres és una acció senzilla que resulta estar molt ben valorada per les comunitats educatives. És tracta d'una mostra d'interès i respecte cap a la comunitat educativa, les seves necessitats i els seus interessos.

Així mateix, és important la sinèrgia en la formació continua entre diversos agents de l'administració pública i també de la iniciativa privada, entre Ajuntament, Institut Municipal d'Ocupació, Generalitat de Catalunya, Diputació de Lleida, Consell Comarcal del Segrià, Universitat de Lleida, i el teixit empresarial de la ciutat. Una línia d'actuació positiva és integrar la **Formació Dual**, vinculant les pràctiques dels estudiants a les empreses i l'administració. També cal destacar la socialització profigurativa en el món del treball, ja que amb aquestes pràctiques i processos posteriors, es posa en valor la riquesa i potència dels equips intergeneracionals (formació actualitzada, creativitat, experiència professional i experiència vital). L'ajuntament de Lleida té una àmplia experiència en acollir alumnat en pràctiques en tots els seus departaments i de diferents disciplines. El seu programa "Èxit" d'apropament laboral per a joves ha estat reconegut recentment com a bona pràctica per la Federació de Municipis de Catalunya³².

En aquest sentit una Ciutat Educadora entén que pot oferir oportunitats d'inici en el món laboral i referents amb experiència a cada àmbit professional que poden orientar des de la pràctica (orientació-acció) als joves de la ciutat, en això també podem ser model.

b) El segon, **el treball en valors**, els que poden unir a la ciutadania, bàsicament relacionats amb l'enfocament de gènere i basat en drets humans (EGiBDH). Desenvolupar projectes entre gent jove, amb mirada intercultural, activitats que promoguin la interacció, l'ús d'espais per famílies (projecte patis oberts a les escoles, la Xarxa de Ludoteques Municipals), optimitzar recursos i espais, reforçant la proximitat al

³²Vid https://www.bbp.cat/practicas_detalle.php?id_ficha=1880

barri, educadors/es socials que treballin des d'una perspectiva de gènere, intercultural, profigurativa, d'educació per la salut (amb d'altres professionals també del treball social, infermeria, etc.)

c) I per últim, la formació permanent i al llarg de tota la vida. Potenciar els programes d'activitats als centres cívics, els programes educatius i de parentalitat positiva de la Xarxa de Ludoteques Municipals, programes que facilitin la conciliació del temps laboral, familiar i personal (Casals de Nadal, Setmana Santa i Estiu o el servei de cura puntual implantat fa poc a la ciutat " + temps x a tu"³³).

6.- El desenvolupament i potenciació dels **Punts de Suport Digital i Lleida Connecta**, per tal de **lluitar contra la bretxa digital**, com a projecte transversal, amb actuacions ja realitzades com els Punts de wifi gratuïts per a la ciutadania, Punts amb Ordinadors d'Autoservei, Punts de Suport Digital als centres cívics, Servei d'acompanyament i assistència prestats pels connectors de Lleida Connecta i Tallers Digitals per capacitar a la ciutadania en l'ús de les plataformes de relació amb l'Ajuntament i l'administració. Caldrà continuar, tal i com està previst, amb la realització de tallers de capacitació més personalitzats i a col·lectius concrets³⁴.

7.- Es destaca la importància que Lleida sigui també reconeguda com a "**ciutat universitària**". També se li demana a la Universitat de Lleida (UdL) que continuï amb la seva implicació amb el territori i que desenvolupi les seves activitats urbanes de manera descentralitzada, transversal, aprofitant espais de diferents zones, de diferents barris. D'alguna manera, la UdL és un actiu per la ciutat educadora i pot articular espais de formació, assessorament i propostes per millorar la formació continua i també aspectes crucials com el del civisme i la convivència.

8.- **Aprofitar les dimensions de la ciutat**: aquesta grandària permet relacionar-se amb un volum important de gent que comparteix aficions i inquietuds, definint **la proximitat social també com una de les fortaleses de la ciutat**. Consolidar la multiplicitat d'activitats i usos que es poden dur a terme a Lleida, sense tenir la densitat urbana d'altres ciutats de Catalunya. Aquest fet aporta un plus al dinamisme urbà, ja que permet fer activitats i consumir serveis propis d'una capitalitat (de comarca, de província) sense estar per això massificats.

9.- Incloure l'ús i l'**organització del temps a l'agenda municipal**, per tal de promoure i facilitar la conciliació vida laboral-vida familiar i personal, així com uns **estils de vida més saludables**, d'acord amb una **crono-anàlisi** que millori l'organització de la vida quotidiana, en la línia del "**pacte del temps**" a Lleida. El temps és també una eina fonamental de transformació social³⁵.

10.- El seguiment i l'avaluació del PEC i de les seves accions derivades es realitzarà a través de l'**Índex de Desenvolupament Socioeducatiu (IDSEDU)**, de caire més

³³Vid <https://educacio.paeria.cat/mestempspertu> i <https://educacio.paeria.cat>

³⁴Aquesta experiència es va presentar al XVI Congrés Internacional de les Ciutats Educadores, celebrat a Corea a l'octubre del 2022: <https://www.edcities.org/experiencias-xvi-congreso/>
<https://imolleida.com/punt-de-suport-digital/>

³⁵Vid <https://www.paeria.cat/pactedeltmps/ca/index.asp>

qualitatiu, aprofitant una primera aproximació a partir de l'Índex per a la Inclusió de caire més quantitatiu. Aquest seguiment i avaluació a través de l'**IDSEDU** pot ser des d'enfocaments sectorials, temàtics, per àmbits i regidories; però finalment haurien de donar lloc a un índex global/general que identifiqui la situació de Lleida com ciutat educadora, en el marc d'una avaluació contínua (vid Annex³⁶).

11.- Finalment, proposem la **creació d'una "Oficina del Futur"** de Lleida que pot coordinar o cooperar en la planificació estratègica de la ciutat. La innovació rau en la creació d'un espai estable de seguiment de l'evolució dels plans municipals. A més, **es pot treballar per "Missions"** tal i com promou la **Comissió Europea** per fer front als **reptes de futur**³⁷.

Remarquem els conceptes de profiguració i de futurabilitat (educació sostenible) com a eixos vertebradors del disseny i del desenvolupament del Projecte Educatiu de Ciutat. Es planteja un **nou contracte social profiguratiu**, entre generacions, tot reconeixent una socialització integral amb el concurs de totes les edats i reforçant les dinàmiques comunitàries i solidàries, i la **sostenibilitat intergeneracional de la vida**. Es tracta d'educar dins i fora de l'escola: es necessita tota la comunitat.

La futurabilitat (*futurability*) és un neologisme que en el marc del moviment de recerca del "Future Design" (disseny del Futur), es planteja l'augment de la felicitat que experimenten les persones quan prenen decisions i actuen per renunciar als beneficis actuals i, així, enriquir el futur de les generacions següents³⁸. Ara com ara, majoritàriament, els aspectes de la vida i la presa de decisions no tenen la perspectiva de les generacions futures. Una manera de revertir aquesta situació és la idea de les "generacions futures imaginàries". Les persones experimenten un augment de felicitat quan exhibeixen capacitat de futur i viceversa. Aquesta felicitat, alhora, es reforça quan s'actua renunciant als beneficis actuals a favor de les generacions futures.

De fet, es planteja crear *futurabilitat* mitjançant el disseny de sistemes socials, com pot ser en el nostre cas, **una àrea (d'una regidoria) del futur**³⁹. La propera generació a què estem obligats a contribuir ha de ser considerada com una qüestió que té permanència i per tant, comprendre la perspectiva de les generacions futures⁴⁰. L'anomenada "generativitat" (*generativity*) entre adults joves, de mitjana edat i grans, implica participar activament en un comportament que crea valor per a la generació següent.

El *Disseny (del) Futur* es pregunta pels tipus de sistemes socials necessaris per deixar les generacions futures entorns i societats sostenibles. Aquest és un gran objectiu que

³⁶ De fet, s'aconsella que la millor manera d'utilitzar l'Índex és quan les institucions es fan seus els materials i els adapten a les seves circumstàncies peculiars, i es posa com a exemple que no s'utilitza únicament en centres educatius, sinó que fins i tot s'ha aprofitat per crear documents de política nacional i local, implicant-hi un nombre elevat d'institucions i organismes. Vid. <http://www.xtec.cat/monografics/inclusio/html/1-6.html>
Apartat: "L'ús de l'índex" (per a la inclusió).

³⁷Vid. <https://www.viladecans.cat/ca/estrategia2030> / <https://epaper.lavanguardia.com/la-vanguardia/la-vanguardia-catala/2022-07-22>

³⁸T. Saijo (2020). *Future Design. Incorporating Preferences of Future Generations for Sustainability*. Springer.

³⁹No és una idea desgavellada, ja que el 2015 el govern suec de Löfven va establir un Ministeri del Futur (tot i que només va durar dos anys), amb l'objectiu d'aconseguir un desenvolupament inclusiu i sostenible. També tenim exemples de creació de ministeris d'aquesta mena, dels components implícits (i/o explícits) del nou contracte social i és una realitat ministeris de la Soledat (per exemple a Gran Bretanya, 2018) o ministeris de la Felicitat (Índia, 2016).

⁴⁰K. Kobayashi (2018). *Three concerns in Future Design*. Trends Sci. 23, 28–30 (vid Molina-Luque, 2021).

implica totes les generacions, joves, adults i gent gran, perquè sinó, no té sentit i manca viabilitat.

Tot plegat té com a objectiu fer realitat societats sostenibles i, per tant, felices. Cal plantejar, en el marc d'un canvi de mentalitats modern, un nou contracte social basat en un fort altruisme cap al futur generacional. D'aquesta manera, el futur que es llaura al present pot ser viable. I estem parlant, evidentment, de solidaritat intergeneracional.

Descobrim la necessitat de "l'altre", de la convivència, de l'altruisme i de la solidaritat, ja que les relacions intergeneracionals enriqueixen la saviesa (*sageing*) necessària per aprendre l'art de viure entre nens i joves, adults i gent gran. Uns per l'experiència vital acumulada, d'altres per l'ímpetu, la plasticitat i l'entusiasme, i tots per la creativitat i per l'esperança d'una vida que val la pena ésser viscuda (en societat).

És important cuidar i donar suport als més vulnerables i vulnerabilitzats, en aquest cas i en termes generacionals, als adults grans. Però alhora, els joves –sense ser estigmatitzats- han de ser compresos i ajudats en moments molt difícils en el seu curs de vida. En tot cas, tenir cura de la pròpia persona, per una mateixa i per les altres, continua sent un acte d'amor i solidaritat: l'amor (i la cura) a si mateix i l'amor (i la cura) als altres. De fet, solidàriament, cuidant- nos (estimant-nos), cuidem (estimem) els altres.

I això també és objecte d'un Projecte Educatiu de Ciutat, d'una Ciutat Educadora com Lleida.

Segons J. Beltrán (Jornada de treball sobre el PEC, Paeria 27/10/2022):

*"Aquest PEC és un **document honest i valent**, perquè **no és fàcil parlar d'amor en un pla estratègic com el que tenim ací**. Amor no és una paraula blana, més bé és una paraula exigent i amb efectes concrets i materials. John Berger definia l'amor com **"això que ens sosté"**, i el PEC es una declaració decidida en cerca de la **sostenibilitat, que significa també allò que ens sosté**. El **PEC de Lleida** és, ni més ni menys, una **declaració d'estima a la ciutat de Lleida**".*

I és que, en definitiva, la ciutadania de Lleida (i qualsevol persona al món) mereix viure i conviure en una Ciutat Educadora que vetlli i faciliti la inclusió, la interculturalitat, les relacions intergeneracionals, la igualtat entre els gèneres, la sostenibilitat i l'equitat, per tenir una vida amable, respectuosa i, en la mesura del possible, feliç.

REFLEXIONS PROPOSITIVES i consideracions finals

NORMES de
CONVIVÈNCIA:
poques i
clares!

el
PEC està
alineat
amb
17
ODS
AGENDA 2030

lleida és
ciutat universitària

la nostra eina:
**L'INDEX DE
DESENVOLUPAMENT
SOCIOEDUCATIU**

